

УДК 7.071.2:792.82](477.83/.86):929Прийма
DOI: 10.31866/2616-7646.7.1.2024.306998

ХОРЕОГРАФІЧНИЙ ФЕНОМЕН РОМИ ПРИЙМИ-БОГАЧЕВСЬКОЇ

CHOREOGRAPHIC PHENOMENON OF ROMA PRYIMA-BOHACHEVSKA

Берест Роман Ярославович,

доктор історичних наук, професор,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
Львів, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-7405-2020>,
roman.berest@lnu.edu.ua

Roman Berest

Doctor of Sciences in History,
Professor,
Ivan Franko National University of Lviv,
Lviv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-7405-2020>
roman.berest@lnu.edu.ua

Плахотнюк Олександр Анатолійович,

кандидат мистецтвознавства, доцент,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
Львів, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-4130-8653>,
oleksandr.plakhotnyuk@lnu.edu.ua

Oleksandr Plakhotniuk,

PhD in Art Studies, Associate
Professor,
Ivan Franko National University of Lviv,
Lviv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-4130-8653>,
oleksandr.plakhotnyuk@lnu.edu.ua

Анотація

Abstract

Мета статті – виявити основні чинники впливу на формування творчої особистості Роми Прийми та висвітлити найважливіші етапи її мистецької та просвітницької діяльності. **Методологія** дослідження базується на застосуванні комплексного підходу, що поєднує культурно-типологічний, історико-порівняльний, описовий методи та елементи культурно-освітньої, суспільно-політичної ретроспективної реконструкції. **Наукова новизна** полягає в висвітленні маловідомих сторінок життя й творчості Роми Прийми, її ролі в популяризації української національної культурної спадщини засобами хореографічного мистецтва. **Висновки.** Талановита галичанка Рома Остапівна Прийма-Богачевська, народжена в Перемишлі, в сім'ї інтелігенції, з п'яти років навчалася за системою Е. Жака-Далькроза; згодом – у хореографічній школі ритміки та модерного танцю М. Броневської за системою М. Вігман; надалі – в балетній школі при Великому театрі Львова. У грудні 1939-го у віці 13 років стала солісткою львівського Великого театру. Через складні обставини радянської окупації заходу України у вересні 1939 р.

The purpose of the article is to identify the main factors influencing the formation of Roma Pryima's creative personality and to highlight the most important stages of her artistic and educational activities. **The research methodology** is based on an integrated approach that combines cultural and typological, historical and comparative, descriptive methods and elements of cultural, educational, and socio-political retrospective reconstruction. **The scientific novelty** lies in highlighting the little-known pages of Roma Pryima's life and work, and her role in promoting the Ukrainian national cultural heritage through the means of choreographic art. **Conclusions.** A talented Galician woman, Roma Ostapivna Pryima-Bohachevska, born in Przemysl, in a family of intellectuals, studied at the age of five according to the system of E. Jacques-Dalcroze; later – at the choreographic school of rhythmic and modern dance of M. Broniewska according to the system of M. Wigman; and then – at the ballet school at the Lviv Bolshoi Theatre. In December 1939, at the age of thirteen, she became a soloist at the Lviv Bolshoi Theatre. Due to the difficult circumstances of the Sovi-

опинилася за межами України. Серед основних віх творчого життя, що істотно вплинули на формування особистості Роми Прийми – вступ до Віденської Академії музики і драматичного мистецтва на курс відомої балерини Грети Візенталь; надалі була солісткою балетної трупі національного театру в Інсбруку та Зальцбурзі, працювала в групі М. Грем у Нью-Йорку. 1960 р. створила авторську програму, де переважали українські танці; 1962 р. здійснила турне з програмою «Танці й характери України». У власних постановках Р. Прийма поєднувала хореографічну експресію, пластику, глибокий зміст та українські фольклорні мотиви. Заснувала приватну школу балету та українських народних танців у Нью-Йорку. Відкрила школи в інших містах США, що мали популярність у середовищі української діаспори. 1978 р. заснувала молодіжний ансамбль народного танцю «Сизокрилі». Довготривалою й багатогранною творчою діяльністю Р. Прийма-Богачевська зробила неабиякий внесок у розвиток українського та світового хореографічного мистецтва як артистка, вчителька, хореографиня, керівниця молодіжного танцювального ансамблю, патріотка національного духу. Пам'ятаючи про своє походження, завжди прославляла Україну, популяризуючи українську національну культуру.

Ключові слова:

Рома Прийма; танець; балет; хореографія; танець модерн; хореографічне мистецтво; музика; синтез мистецтв; театр; вистава.

et occupation of western Ukraine in September 1939, she found herself outside Ukraine. Among the main milestones in her creative life that significantly influenced the formation of Roma Pryima's personality was her entry into the Vienna Academy of Music and Dramatic Arts, where she studied with the famous ballerina Greta Wiesenthal; later she was a soloist with the ballet company of the National Theatre in Innsbruck and Salzburg and worked with the M. Graham Company in New York. In 1960, she created her programme, which was dominated by Ukrainian dances; in 1962, she toured with the programme *Dances and Characters of Ukraine*. In her performances, Pryima combined choreographic expression, plasticity, deep meaning, and Ukrainian folklore motifs. She founded a private school of ballet and Ukrainian folk dances in New York. She opened schools in other US cities, which were popular among the Ukrainian diaspora. In 1978, she founded the youth folk dance ensemble *Syzokryli*. Through her long and multifaceted creative activity, R. Pryima-Bohachevska made a significant contribution to the development of Ukrainian and world choreographic art as an artist, teacher, choreographer, director of a youth dance ensemble, and patriot of the national spirit. Remembering her origins, she has always glorified Ukraine by promoting Ukrainian national culture.

Keywords:

Roma Priyma; dance; ballet; choreography; modern dance; choreographic art; music; synthesis of arts; theatre; performance.

Актуальність теми дослідження. Україномовна газета «Свобода» декілька разів інформувала читачів, що 23 травня 2004 р. на 77 році життя в американському місті Нью-Йорку відійшла у вічність добре відома в діаспорі та за її межами українська танцівниця, патріот національного духу, знаний у світі хореограф, наставник, педагог Рома Остапівна Прийма-Богачевська (Гой-Стром, 2004; Редакція «Свободи», 2004). Своім унікальним талантом та творчістю вона далеко від рідної землі популяризувала українську народну культуру, прадавні народні традиції, звичаї, обряди, національне хореографічне мистецтво й водночас піднімала національний дух, віру й надію на прийдешню волю та незалежність України. Рома Прийма надзвичайно щиро любила та завжди прославляла український народ, його багату історико-культурну спадщину, проте в Україні її ім'я та творчість досі залишаються маловідомими, що актуалізує тематику нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень. Унікальний творчий хореографічний феномен Роми Прийми в Україні мало досліджений. Перші відомості про Рому Прийму з'явилися напередодні радянської окупації Галичини в 1939 р. в періодичному журнальному виданні «Нова хата», яке виходило у Львові в міжвоєнний період (Пастернакова, 1939, с. 7, 20). Газета «Львівські вісті» за 7–8 травня 1944 р. від імені громадськості міста вітала Рому Прийму з успішним виступом на сцені Великого театру у Львові ("Вітаючи з успіхом Р. Приймівну", 1944). Згодом бачимо фрагментарні відомості на сторінках українських газет «Голос» та «Український доброволець» про танцювальний виступ Роми Прийми перед українськими оstarбайтерами у Відні та українськими вояками, яких відправляли на фронт ("Українські концерти", 1944; "Молода танцюристка", 1944). На початку 60-х рр. XX ст. в США М. Пастернакова (1963) видала монографію «Українська жінка в хореографії», де серед різних тем дослідниця порушує проблему становлення та розвитку хореографічного мистецтва в діаспорі, приділяючи певну увагу творчості Роми Прийми. Під час проведення Міжнародного конгресу Ради танцю ЮНЕСКО (Львів 2017 р. та 2019 р.) було представлено інформацію про діячів модернового танцю Галичина (Plakhotnyuk, 2018; Плахотнюк, 2019). Про активізацію уваги до модернового танцю Галичини свідчать праці В. Пастух (1999) і М. Погребняк (2015, 2017).

Мета статті – виявити основні чинники впливу на формування творчої особистості Роми Прийми й висвітлити найважливіші етапи її мистецької та просвітницької діяльності.

Виклад основного матеріалу. Романія Прийма народилася 3 березня 1927 р. у галицькому містечку Перемишлі в сім'ї Остапа та Іванни Приймів. У той час сім'я належала до числа високоосвіченої та авторитетної української інтелігенції, яка в умовах польської влади не лише відшукувала, відроджувала, але й активно підтримувала серед українського населення різні прояви національної культури, духовної спадщини, таланту, що мало важливе значення для протидії колонізації Східної Галичини.

Мама Роми, Іванна Євстахівна Шмериковська (1898–1982), походила з відомої родини галицьких священнослужителів Шмериковських, що проживала в підкарпатському містечку Надвірна. Її батько, о. Євстахій, мав добру духовну освіту, знав кілька іноземних мов, цікавився національною історією, міжнародною політикою, народною матеріальною та духовною культурою, мистецтвом, поезією, прозою, музикою, вокалом, керував церковним хором. Про родину Шмериковських відомий галицький співак міжвоєнного періоду Михайло Голинський, який згодом став хрещеним батьком Роми, писав: «Парох о. Євстахій був культурний, спокійний і активний громадський діяч. Він мав великий вплив на своїх парохіян. Їмось Шмериковська, з роду полька (драматична артистка), полюбила наш нарід і весь свій час присвячувала вихованню молоді, найбільше дівчат – майбутніх жінок і матерів, яких вчила вишиття, куховарення, виховування дітей ...» (цит. за: Максим'юк, 2013).

Батьки заохочували Іванну займатися співом, музикою, малюванням, брати участь у дитячих виставах. Ще в малолітньому віці Іванна почала приватно навчатися грі на фортепіано в Станіславі (сьогодні м. Івано-Франківськ), періодично брала участь у театральних постановках товариства «Українська бесіда» в Станіславі, що відбувалися під керівництвом її матері – активної діячки товариства. Музичну освіту спочатку здобувала приватно, згодом – у консерваторії львівського Галиць-

кого музичного товариства. Була ученицею по класу фортепіано відомого педагога В. Курца, захоплено вивчала та виконувала твори Ф. Шопена, К. Сен-Санса, П. Чайковського, В. Барвінського та інших композиторів, виступала на концертах. Почесне місце в її виступах посідали музичні твори С. Людкевича, М. Колесси, Н. Нижанківського, Д. Січинського, Я. Лопатинського, М. Лисенка та ін. (Максим'юк, 2013).

Перший успішний вокальний дебют І. Прийми відбувся в 1919 р. у Станіславі. Згодом вона швидко здобула визнання як талановита піаністка, віолончелістка й співачка. Після народження дочки намагалася прищепити їй любов до народної творчості, музики, поезії, співу, малювання.

Батько Романії, Остап Прийма, (1886–1937) був фаховим лікарем. Від початку Першої світової війни служив військовим санітаром і проходив лікарську практику. Брав участь у національно-визвольних змаганнях. У часи польсько-української війни (1918–1919 рр.) був представником Галицького Червоного Хреста в уряді ЗУНРу. Потім працював у лікарні м. Глиняни, де проживав до 1924 р. Після рішення Ради Послів Антанти про включення західноукраїнських земель до складу Речі Посполитої переїхав до Перемишля. Там, ймовірно, і зустрів Іванну Шмериковську, від шлюбу з якою в них народилася дочка, котру назвали Романія.

Ще з раннього віку серед однолітків Рома вирізнялася дотепністю й талантом. Вона легко опановувала світ музики, поезії, прози, складала вірші, вивчала нові пісні й чудово їх співала, імпровізувала різні сценки тощо. Однак особливий інтерес проявляла до хореографії. Ймовірно, що саме непересічна обдарованість дитини, її природна фізична постава, грація й величезне бажання танцювати змусило родину Прийм заради розвитку таланту дочки переїхати з Перемишля до Львова.

Міжвоєнний період для Східної Галичини, і Львова зокрема, характеризується не лише розрухою, повоєнною відбудовою, але й поживленням культурного життя. Старовинний Львів, що перебував на периферії Речі Посполитої, приваблював талановитих осіб і тому швидко ставав відомим культурним центром, де мистецтву відводили особливе значення й місце. У міжвоєнний період активно розвивалася, зокрема, й хореографія, яка в порівнянні з довоєнною набула нових форм та стилів. Проте у 20-х – на початку 30-х рр. ХХ ст. під впливом розвитку європейських шкіл особливо популярним в хореографічному мистецтві Східної Галичини були синхронізовані культурні заходи, в яких перепліталися популярні вокальні, інструментальні й танцювальні композиції. Однією з перших у Львові їх запровадила Варвара Вольська – вчителька ритмопластики в драматичній школі, яка існувала при Консерваторії Польського музичного Товариства (Вороний, 1922, с. 4–5).

У своїх постановках В. Вольська успішно використовувала синтез художнього слова, пластики, музики та жестів. Зокрема, в вересні 1923 р. на вечорі інсценованої лірики учні драматичної школи намагалися виконувати пластичне відображення віршів Л. Стаффа під музику Ф. Шопена, Р. Шумана, К. Сен-Санса та інших композиторів.

За короткий період для невибагливої глядацької публіки В. Вольська презентувала низку власних розробок сольних пластичних композицій, які були створені на музику І. Падеревського («Арабський танець», «Пострибуха», «Ніч»), Ф. Шопена («Вітер», «Боротьба з життям»), Р. Шумана («Неспокій»), Е. Гріга («Кам'яний вік», «Амазонка», «Сольвейг») й інших відомих композиторів (Пастух, 1999, с. 22).

Зауважимо, що велику популярність у Львові мали також музична школа В. Свентковської і Ф. Щепановської, музичний заклад М. Рейсс, школа гри на фортепіано М. Турської, музична школа С. Каспарек та інші культурно-освітні заклади.

Таким чином, варто наголосити, що характерною особливістю культурного життя Львова в міжвоєнний період стає поява значної кількості державних, приватних і громадських українських, польських, єврейських та інших хореографічних шкіл для різного віку й та статі (дитячі, юнацькі, чоловічі, жіночі), що сприяло конкуренції між навчальними закладами. Залежно від рівня підготовки (професійна, аматорська та ін.) тривалість навчання коливалася від одного до п'яти років (Пастух, 1999, с. 26). Існували також змішані міжнаціональні гуртки та хореографічні школи, які найчастіше виникали при виробничих професійних спілках, що об'єднували робітників і робітниць різних національностей (Берест, 1995, с. 52–53)

Майже в кожній хореографічній школі, враховуючи передусім власні національно-культурні й навіть запозичені традиції, намагалися впроваджувати інновації танцювального мистецтва, педагогічні та естетичні засади, поширені в західноєвропейських школах танцю «модерн» (Погребняк, 2017, с. 53). Слід зазначити, що найпоширенішою формою сценічної презентації модерну в Східній Галичині також стали комбіновані публічні виступи, в яких хореографія тісно перепліталася з музикою, поезією та прозою. Такі виступи місцева преса називала «видатним хореографічним явищем» у культурному житті Львова (Вороний, 1922, с. 4–5).

Водночас львівські хореографічні школи помітно різнилися широким спектром різновидів та форм модерну, що включав вільний, ритмопластичний, виразний, стилізований, народний та інші танці.

Згідно з повідомленням львівського часопису «Нова хата» перша в Східній Галичині школа ритмопластики була заснована у Львові «вчителькою руху» Оксаною Федів-Суховерською 1 жовтня 1930 р. За короткий період школа набула великої популярності, і вже в 1932 р. в ній викладали чотири навчальні курси: один – дитячий, два – для молоді та окремих курс для жінок (Пастернакова, 1939).

Таким чином, реальні умови культурного піднесення в Східній Галичині в міжвоєнний період сприяли танцювально-мистецьким прагненням Роми Прийми. Фактично в дитячому віці почалася її мистецька кар'єра. Щоб допомогти дочці здобути гідну хореографічну освіту, сім'я Прийм перебралася до Львова. У п'ять років Рома вперше потрапила до професійної танцювальної зали, а у вісім – вступила вчитися до львівської школи музично-ритмічного танцю, де навчання відбувалося за методикою відомого швейцарського композитора й педагога Еміля Жака-Далькроза.

Романія також наполегливо студіювала танцювальне мистецтво в хореографічній школі ритміки та модерного танцю Марини Броневської, де навчальний курс був організований за зразком німецьких вігманівських шкіл. У навчальну програму входила історія танцю, театру й музики, сольфеджіо, ритміка, пластична імпровізація та ін. (Погребняк, 2017, с. 53–54).

У 1937 р. помер батько Роми, і з цього часу її єдиною підтримкою, допомогою, порадою та надією стала мама. Далі було навчання в балетній школі при Великому театрі Львова (зараз – Львівський національний академічний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької).

Після початку Другої світової війни (01.09.1939 р.) багато хореографічних шкіл у Львові припинило існування. Термінова мобілізація до польського війська перепліталася з еміграцією, розрухою та іншими негативними явищами. Умовну «суспільну стабільність» у Львові внесла радянська влада після окупації західноукраїнських земель 17 вересня 1939 р. Її утвердження відбувалося силою зброї, репресій, депортацій та розправ. Тоді штат Великого театру доповнило чимало представників із Києва, різних областей радянської України та росії. Серед них були відомі й талановиті майстри хореографічного мистецтва.

У грудні 1939 р. Рому Прийму зарахували солісткою Великого театру. Тоді їй виповнилося всього 13 років. Під керівництвом київських наставників танцю (Е. Вігілієва, О. Трегубова, К. Ошкамп та ін.) упродовж 1939–1941 рр. Рома Прийма наполегливо опановувала класичну балетну техніку (Пастернакова, 1963, с. 165).

На долю Роми Прийми випали надзвичайно важкі роки. Здобуття хореографічної освіти перепліталася з силовим насадженням «культурних ідей» радянської влади в Західній Україні. Постійними щоденними супутниками стали розруха, голод, насильство, арешти, депортації, які доповнило гірке лихоліття Другої світової війни, тимчасове утвердження влади німецьких окупантів та ін. Проте вона наполегливо йшла до омріяної мети й успішно виступала в операх «Аїда», «Кармен», «Фауст», балетах «Дон Кіхот», та ін. Завдяки унікальному таланту за короткий період стала визнаною прима-балериною Львівського театру опери і балету.

Повернення радянсько-німецького фронту на захід в 1943–1944 р. змусило багатьох галичан рятувати своє життя від нового пришествя більшовицької влади, злочини якої частково відкрилися вже в часи німецької окупації. Навесні 1944 р. Рома з мамою перебралися до Відня з надією на швидке повернення до Львова. 26 листопада 1944 р. україномовна газета «Голос» повідомляла про низку концертів української музики, пісні й танцю, організованих у Відні для робітників і робітниць з України (остарбайтерів). У виступах брала участь капела бандуристів, кілька солістів (Лев Рейнарлович, Михайло Дуда та ін.) й танцівниця Рома Прийма ("Українські концерти", 1944). З успіхом Рома Прийма виступала також перед українськими добровольцями ("Молода танцюристка", 1944).

У Відні Рома Прийма вступила на навчання в Академію музики і драматичного мистецтва до відомої майстрині танцю, званої австрійської балерини Грети Візенталь. Після закінчення з відзнакою навчальних студій працювала солісткою балетної трупи національного театру в Інсбруку та Зальцбурзі. В той час великий вплив на формування експресіоністського стилю модерного танцю Роми Прийми здійснив відомий німецький хореограф Геральд Кройцберг. Невипадково у своїх подальших модерних виступах Рома Прийма вміло поєднувала хореографічну експресію, пластику, глибокий зміст та українські фольклорні мотиви. Танець перестав для неї бути звичайним рухом, окресленим музичним супроводом. Він став особливою мовою, а кожний рух словом. Саме тоді вона створила свої найкращі експресивні танці («Страхиття війни», муз. Ф. Шопена, «Святий танець», муз. К. Дебюссі, «Мамона», муз. В. Балтаровича і ін.) (Пастернакова, 1963, с. 166–167).

Репертуар Роми Прийми постійно доповнювався новими танцювальними творами й композиціями. Кожен вихід на сцену вродливої, граційної українки викликав у глядачів хвилю овацій, емоцій і полонив їхні серця. Критики називали Рому Прийму видатною драматичною танцівницею, яка своїми рухами розпо-

відала про навколишній світ, природу, працьовитих людей, відкривала таємниці людської душі й пов'язувала їх із законами існування всесвіту (Пастернакова, 1963, с. 166–167).

У пошуках реалізації свого таланту наприкінці 40-х рр. XX ст. Рома Прийма спочатку перебирається до Канади. У місті Вінніпезі вона на короткий період стала солісткою Королівського балету, танцювала в хореографічному театрі знаменитої балерини Рут Сорель у Монреалі. А далі життєва дорога привела її в США. Удвох з мамою вони поселилися в Нью-Йорку, де в той час існував потужний хореографічний центр. Рома Прийма зуміла налагодити контакти й співпрацю з зірками американського балету Доріс Хамфрі та Агнес де Мілле, відомим американським хореографом Хосе Аркадіо Лімоном й отримала запрошення увійти до складу хореографічної групи талановитої американської танцівниці Марти Грем (Пастернакова, 1963, с. 167).

Колективна робота в групі М. Грем стала великим хореографічним уроком для Роми Прийми. Численні творчі танцювальні виступи в містах США доповнили довготривалі гастролі в Гватемалі, Коста-Ріці, Сальвадорі, Кубі, які не тільки доповнювали її практичні вміння, але й шліфували професійну майстерність (Пастернакова, 1963, с. 167).

Із пошуками основ архаїчного танцювального мистецтва пов'язані подорожі Роми Прийми до Греції, Італії, Туреччини. В Стамбулі її надзвичайно вразила архітектурна споруда святої Софії, зокрема численні фрескові зображення, що надихнуло на створення танцювальної креації «Ікона» в українській національній інтерпретації (Пастернакова, 1963, с. 167–168).

Восени 1960 р. Рома Прийма вийшла на велику сцену з власною танцювальною програмою. Її гастролі в Лондоні, Парижі, Мадриді увінчалися великим успіхом. Чужомовна преса відзначала Рому Прийму як молоду й надзвичайно талановиту професійну танцівницю, що надихнуло її на подальший розвиток творчості. У її хореографічному репертуарі помітно переважає українська тематика («Верховина», «Відьма», «Жниця», «Обливаний понеділок», «Русалка», «Сваха», «Чайка» і ін.). Не лише засобами хореографії, але й національними костюмами, декораціями вона намагалася показати красу української природи, багату історико-культурну спадщину, самобутні народні традиції, звичаї та обряди, що приносило їй велику славу та заслужене визнання.

На початку 1962 р. Рома Прийма вирушає у великий творчий тур. Її наставником, підтримкою й опорою залишається мама, яка заради розвитку танцювального таланту дочки пожертвувала власними музичними, вокальними й театральними здобутками. Разом із мамою, яка витувала акомпаніатором, вона здійснила концертне турне з оригінальною програмою «Танці й характери України» найбільшими культурними центрами й містами Канади й США, а далі відбулися успішні виступи в багатьох великих містах та столицях Західної Європи (Женева, Париж, Мадрид, Афіни та ін.).

У 1963 р. в Римі Рома Прийма взяла шлюб із українським емігрантом, відомим на Заході оперним співаком Юрієм Богачевським. Згодом подружжя здійснило творче турне містами Італії, Австрії, Швейцарії, Німеччини. Після повернення до США Р. Прийма заснувала приватну школу балету та українських народних танців у Нью-Йорку.

Незабаром такі школи вона відкрила в Йонкерсі та Ньюарку. Дуже скоро балетна школа Роми Прийми здобула значну популярність у середовищі української діаспори. Великі балетні постановки («Попелюшка» (1967), «Квіт папороті» (1970), «Пригоди Пер Гінта» (1973) та ін.) давали змогу залучати до танцювального й іншого мистецтва значну кількість дітей (Пастернакова, 1963; *Рома Прийма-Богачевська*, б.д.).

Як педагог та великий патріот України, Рома Прийма періодично організувала для дітей короткочасні літні курси-табори з вивчення національної культури та українських танців. Вони були дуже популярними серед українських емігрантів.

28 листопада 1969 р. Український Народний Союз у багатьох державах світу відзначав 75 роковини від часу свого заснування. З цієї нагоди Рома Прийма організувала та стала учасником презентації опери А. Рудницького за сценарієм Леоніда Полтави «Анна Ярославна», де висвітлювалися відносини Київської Русі та Франції в XI ст. У ролі короля Франції Генріха I виступив Лев Рейнарович, Анни Ярославни – Марта Кокольська, а Юрій Богачевський виконував роль київського князя Ярослава Мудрого та кардинала Парижа. Хореографічне забезпечення виконувала Рома Прийма та студенти її балетної школи.

Важливе місце в культурному житті та діяльності діаспори мало створення в Нью-Йорку в 1978 р. молодіжного ансамблю народного танцю «Сизокрилі». Його ідейним творцем, наставником та керівником стала Рома Прийма. Членами – талановиті студенти вищих навчальних закладів, учні хореографічних шкіл, танцювальних таборів і навіть молодіжні аматори танцю, які з поваги та любові до свого українського походження прагнули пізнати й показати далеко від рідної землі надзвичайно багату й колоритну хореографічну спадщину України (*Танцювальний ансамбль – Сизокрилі*, б.д.).

У 1992 р. здійснилася заповітна мрія Роми Прийми. Разом із ансамблем «Сизокрилі» вона відвідала рідну землю, мала виступи у Львові, Києві, Харкові й Івано-Франківську (Вірний, 2002). Це був надзвичайно складний політичний, економічний, культурно-просвітницький, релігійний, фінансовий та ін. пострадянський період, коли культурні цінності іноді втрачали своє високе ідейне значення. Та все ж у виступи ансамблю вона вкладала свою талановиту душу, пропагуючи шляхетний самоцвіт української танцювальної культури.

Через два роки після смерті Роми Остапівни Прийми-Богачевської помер її чоловік – Юрій Володимирович Богачевський. У них залишилося двоє дітей, які обрали інший шлях у житті. Дочка, Анна-Тетяна-Іванна Богачевська, вийшла заміж за Марка Лонкевича й зараз проживає в США, а про сина, Бориса Богачевського, нічого не відомо.

Наукова новизна полягає в висвітленні маловідомих сторінок життя й творчості артистки Роми Прийми; демонструванні ролі талановитої особистості, професійної балерини у справі популяризації української національної культурної спадщини засобами хореографічного мистецтва.

Висновки. Талановита галичанка Рома Остапівна Прийма-Богачевська, народжена в Перемишлі, в сім'ї інтелігенції, з п'яти років навчалася за системою Е. Жака-Далькроза, згодом – у хореографічній школі ритміки та модерного танцю М. Броневської за системою М. Вігман; надалі – у балетній школі при Великому театрі Львова. У грудні 1939-го у віці 13 років стала солісткою львівського Великого театру.

Через складні обставини радянської окупації заходу України у вересні 1939 року та німецько-радянської війни 1941–1945 рр. опинилася за межами України. Серед основних віх творчого життя, які істотно вплинули на формування особистості Роми Прийми, – вступ до Віденської Академії музики і драматичного мистецтва на курс відомої балерини Грети Візенталь; робота солісткою балетної трупі національного театру в Інсбруку та Зальцбурзі; робота в трупі М. Грем у Нью-Йорку.

1960 р. Рома Прийма створила авторську програму, де переважали українські танці; 1962 р. здійснила турне з програмою «Танці й характери України». У власних постановках вона поєднувала хореографічну експресію, пластику, глибокий зміст та українські фольклорні мотиви. Артистка заснувала приватну школу балету та українських народних танців у Нью-Йорку. Відкрила школи в інших містах США, які були популярними в середовищі української діаспори; 1978 р. заснувала молодіжний ансамбль народного танцю «Сизокрили».

Довготривалою й багатогранною творчою діяльністю Р. Прийма-Богачевська зробила величезний внесок у розвиток українського та світового хореографічного мистецтва як артистка, вчителька, хореографиня, керівниця молодіжного танцювального ансамблю, патріотка національного духу. Пам'ятаючи про своє походження, завжди прославляла Україну, популяризуючи українську національну культуру.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Берест, Р. (1995). *Нариси історії профспілкового руху в Західній Україні (1817–1939 рр.)* [Монографія]. Відродження.
- Вірний, М. (2002, 22 серпня). Інтерв'ю з педагогом – Ромою Приймою-Богачевською. *Народна воля*, 35, 5.
- Вітаючи з успіхом Р. Приймівну... Наймолодша солістка балету Львівського Оперного Театру. (1944, 7–8 травня). *Львівські вісті*, 103, 4.
- Вороний, М. (1922, 29 червня). Пластичний вечір Варвари Вольської. *Громадський вістник*, 104, 4–5.
- Гой-Стром, С. (2004, 20 серпня). В пам'ять Роми Прийми Богачевської (1927–2004). *Свобода*, 34, 18–19.
- Максим'юк, Г. (2013, 27 січня). «Це була подиву гідна жінка, яка бачила у світі і доквіллі позитивне і гарне...» (До 115-річчя від дня народження Іванни Прийми). *Галицький кореспондент*. <https://gk-press.if.ua/x8246/>
- Молода танцюристка. (1944, 2 грудня). *Український доброволець*, 81.
- Пастернакова, М. (1939). Що нового в танковому мистецтві? *Нова хата*, 3, 7, 20.
- Пастернакова, М. (1963). *Українська жінка в хореографії* [Монографія]. Союз Українок Канади з Фондації імені Н. Кобринської.
- Пастух, В. В. (1999). *Модерні хореографічні напрями в Галичині (20–30-ті роки ХХ ст.)*. Знання.
- Плахотнюк, О. А. (2019). Представники школи модерного танцю Галичини початку ХХ століття. В *International Congress of Dance Research* [Матеріали конгресу] (с. 33–38).
- Погребняк, М. М. (2015). *Танець «модерн» ХХ ст.: витоки, стильова типологія, панорама історичної ходи, еволюція* [Монографія]. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка.
- Погребняк, М. М. (2017). Танець «модерн» Галичини 20–30-х років ХХ століття. *Молодий вчений*, 8.1(48.1), 52–56.
- Редакція «Свободи». (2004, 28 травня). *Померла Рома Прийма-Богачевська*. *Свобода*, 22, 1, 3.

- Рома Прийма-Богачевська: українка, яка підкорила своїм танцем Європу та Америку.* (б.д.). Українки. Взято 9 січня 2024 з <https://ukrainky.com.ua/roma-pryima-bogachevska-ukrayinka-yaka-pidkoryla-svoym-tanczem-yevropu-ta-ameryku/>
- Танцювальний ансамбль – Сизокрилі.* (б.д.). Брама. Взято 9 січня 2024 з <http://www.brama.com/syzokryli/ukr.html>
- Українські концерти. (1944, 26 листопада). *Голос*, 49(196), 4.
- Plakhotnyuk, O. A. (2018). Congress of the UNESCO International Dance Council in Lviv: Significance and concept. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 2, 258–262. <https://journals.uran.ua/visnyknakkkim/article/view/162727>

REFERENCES

- Berest, R. (1995). *Narysy istorii profspilkovoho rukhu v Zakhidnii Ukraini (1817–1939 rr.)* [Essays on the history of the trade union movement in Western Ukraine (1817–1939)] [Monograph]. Vidrozhennia [in Ukrainian].
- Goi-Strom, S. (2004, August 20). V pamiat Romy Pryimy Bohachevskoi (1927–2004) [In memory of Roma Pryima Bohachevska (1927–2004)]. *Svoboda*, 34, 18–19 [in Ukrainian].
- Maksymiuk, H. (2013, January 27). "Tse bula podyvu hidna zhinka, yaka bachyla u sviti i dovkilli pozytyvne i harne..." (Do 115-richchia vid dnia narodzhennia Ivanny Pryimy) ["She was an admirable woman who saw the positive and good in the world and the environment..." (To the 115th anniversary of the birth of Ivanna Pryima)]. *Halytskyi korespondent*. <https://gk-press.if.ua/x8246/> [in Ukrainian].
- Moloda tantsiurystka* [Young dancer]. (1944, December 2). *Ukrainskyi dobrovolets*, 81 [in Ukrainian].
- Pasternakova, M. (1939). Shcho novoho v tankovomu mystetstvi? [What's new in dance art?]. *Nova khata*, 3, 7, 20 [in Ukrainian].
- Pasternakova, M. (1963). *Ukrainska zhinka v khoreografii* [Ukrainian woman in choreography] [Monograph]. Ukrainian Women's Association of Canada Natalia Kobrynska Foundation [in Ukrainian].
- Pastukh, V. V. (1999). *Moderni khoreografichni napriamy v Halychyni (20–30-ti roky XX st.)* [Modern choreographic trends in Galicia (20s–30s of the 20th century)]. Znannia [in Ukrainian].
- Plakhotniuk, O. A. (2019). Predstavnyky shkoly modernovoho tantsiu Halychyny pochatku XX stolittia [Representatives of the Galician modern dance school of the beginning of the 20th century]. In *International Congress of Dance Reserch* [Congress proceedings] (pp. 33–38) [in Ukrainian].
- Plakhotnyuk, O. A. (2018). Congress of the UNESCO international dance council in Lviv: Significance and concept. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*, 2, 258–262. <https://journals.uran.ua/visnyknakkkim/article/view/162727> [in English].
- Pohrebniak, M. M. (2015). *Tanets "modern" XX st.: vytoky, stylova typolohiia, panorama istorychnoi khody, evoliutsiia* ["Modern" dance of the 20th century: Origins, stylistic typology, panorama of the historical course, evolution] [Monograph]. Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University [in Ukrainian].
- Pohrebniak, M. M. (2017). Tanets "modern" Halychyny 20–30-kh rokiv XX stolittia [Galychyna Modern dance of 20–30 years of the XX century]. *Young Scientist*, 8.1(48.1), 52–56 [in Ukrainian].
- Redaktsiia "Svobody". (2004, May 28). Pomerla Roma Pryima-Bohachevska [Roma Pryima-Bohachevska died]. *Svoboda*, 22, 1, 3 [in Ukrainian].
- Roma Pryima-Bohachevska: ukrainka, yaka pidkoryla svoim tantsem Yevropu ta Ameryku* [Roma Pryima-Bohachevska: A Ukrainian woman who conquered Europe and America with her dance]. (n.d.). Ukrainky. Retrieved January 9, 2024, from <https://ukrainky.com.ua/roma->

- pryjma-bogachevska-ukrayinka-yaka-pidkoryla-svoyim-tanczem-yevropu-ta-ameryku/
[in Ukrainian].
- Tantsiuvalnyi ansambl – Syzokryli* [Ukrainian dance ensemble – Syzokryli]. (n.d.). Brama. Retrieved January 9, 2024, from <http://www.brama.com/syzokryli/ukr.html> [in Ukrainian].
- Ukrainski kontserty [Ukrainian concerts]. (1944, November 26). *Holos*, 49(196), 4 [in Ukrainian].
- Virnyi, M. (2002, August 22). Interviu z pedahohom – Romoiu Pryimoiu-Bohachevskoiu [Interview with the teacher – Roma Pryima-Bohachevska]. *Narodna volia*, 35, 5 [in Ukrainian].
- Vitaiuchy z uspihom R. Pryimivnu... Naimolodsha solistka baletu Lvivskoho Opernoho Teatru [Congratulating R. Pryimivna on her success... The youngest ballet soloist of the Lviv Opera Theater]. (1944, May 7–8). *Lvivski visti*, 103, 4 [in Ukrainian].
- Voronyi, M. (1922, June 29). Plastychnyi vechir Varvary Volskoi [Plastic evening of Varvara Volska]. *Hromadskiy vistnyk*, 104, 4–5 [in Ukrainian].